

A házastársi vagyontársaság IV.

Bevezetés. Folytatva a házastársi vagyontársaság kérdéseit, jelen cikkünkben a házastársi különvagyon és a közös vagyon összefüggéseivel foglalkozunk.

A házastársi külön vagyon és közös vagyon. Mint már láttuk, a Családjogi törvény (1952. évi IV. tv., a Csjt.) szabályozásában a főszabály a házastársi közös vagyon, és a különvagyon a kivétel. A felek közös szerzése egyenlő arányú osztatlan közös tulajdont eredményez. Az, hogy a közös szerzés a főszabály, úgy is megragadható, hogy mindig vélelmezni kell, hogy a vagyontársaság alatt szerzett egy bizonyos vagyontárgy (vagyoni érték), dologi jellegű használati jog, követelés, adósság stb. a házastársak egyenlő arányú tulajdona (ugyanakkor a vélelem természetéből következő, hogy bizonyítani lehet: egy adott vagyontárgy különvagyonnak minősül).

Mint már korábban láttuk, a Csjt. kimondja, hogy különvagyon a házasságkötéskor meglévő, valamint a házastárs által az életközösség fennállása alatt ajándékozás vagy öröklés címén szerzett vagyontárgy, az eladott különvagyon tárgy értékén szerzett vagyon, valamint a személyes használatra szolgáló szokásos vagyontárgyak. Kiegészítő szabályként közös vagyonnak minősül a különvagyon haszna is. Ez utóbbi tekintetben minden vagyoni többlet, ami a különvagyon használata vagy hasznosítása eredményeképp keletkezik, haszon. Így például a különvagyon föld megműveléséről adódó mezőgazdasági termés, az állatok termékei: tej, méz, gyapjú, a különvagyonhoz tartozó állatok szaporulata, a bérleti, haszonbérleti díj, különvagyon takarékbetét, kötvény, letéti jegy kamata, más befektetés haszna stb.

Az öröklessel szerzett vagyontárgynál a közös-különvagyon elhatárolása a gyakorlatban nem sok gondot okoz, mert ilyenkor a juttatásban részesített személye (egyik vagy mindkét házastárs) pontosan megállapítható. Meg kell azonban említeni, hogy az öröklés fogalmát a különvagyon szempontjából tágra kell értelmezni, ez alatt értendő minden ingyenes szerzés a hagyatékból (hagyomány, köteles rész, halál esetére szóló ajándékozás). Az öröklési szerződés (egy sajátos tartási szerződés, mely az eltartott haláláig tart) viszont visszatérő szerzés, tehát közös vagyont eredményez, feltéve, hogy a tulajdonszerzés az együttélés alatt bekövetkezett. A vagyontársaság megszűnése utáni tulajdonszerzés a szerződésben részt nem vett házastárs javára nem eredményez tulajdonjogot, de teljesítései (az öröklési szerződés alapján általa és közreműködésével nyújtott szolgáltatások) az ő javára elszámolandók.

Az ajándék vagyoni sorsa. Sokkal gyakoribb, egyben nagyobb gyakorlati jelentőségű, ezért érdeklődésre számot tartó, hogy a szülők vagy más rokonok által adott - ajándék esetén (házasságkötésre tekintettel, vagy együttélés alatt adott) mit válaszol a jog a kérdésre: a házasság felbontása esetén az ilyen ajándék esetén kit kell megajándékozottnak tekinteni és ezáltal az ajándék különvagyon, vagy a házastársi közös vagyont gyarapítja-e. Ebben a kérdésben jelentős segítséget nyújt a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása.

Az állásfoglalás - egyébként a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően - vélelmet állít fel arra, hogy a szülő vagy közeli hozzátartozó által nyújtott jelentős értékű ajándékot csak a hozzátartozó házastárs részére (és nem közös) juttatásnak kell tekinteni. Vagyis az elhatárolásnál a megajándékozott és az ajándékozó közötti közeli rokoni kapcsolatnak van az ajándék értékével összefüggésben - és a társadalmi szokásoknak, erkölcsi elveknek megfelelően - meghatározó jelentősége. Ha ugyanis a szülő vagy más közeli rokon eredetileg nem is csupán a hozzátartozóját személyében, hanem annak családalapítását, családjával együttes megfelelő otthonhoz jutását, jobb életkörülményeiket is kívánta támogatni (pl. telekjuttatás formájában építkezés céljára stb.) az ajándékozás valódi tartalma, az ajándékozó szándéka valójában - a bírói gyakorlat szerint - nem arra irányult, hogy az együttélés végleges megújulása, a család felbomlása esetén az ajándék a másik, nem hozzátartozó házastársat is gazdagítsa. Feltételezni kell tehát, hogy ajándékával eredetileg is csak gyermeke (közeli hozzátartozója) miatt, reá tekintettel segítette a családalapítást, az egész család

boldogulását. Így a szülő (vagy más közeli hozzátartozó) által az együttélés alatt nyújtott ajándék (vagy annak helyébe lépett érték) a hozzátartozó különvagyonára.

A különvagyonni tárgy értékén szerzett vagyontárgy sorsa. A Csjt. úgy rendelkezik, hogy különvagyonnak minősül a különvagyon értékén szerzett vagyontárgy. Ilyen esetekben a tényállás általában rendkívül bonyolult. Különösen viszonylag hosszú tartamú házasságokban fordul elő, hogy a felek a házasság együttélés alatt értékesítik a különvagyonhoz tartozó tárgyakat, és a befolyt vételárból újabb vagyontárgyakat vesznek. Ilyenkor – eltérő rendelkezés hiányában - az új vagyontárgy az értékesített vagyontárgy tulajdonosának a különvagyonára lesz. Az ilyen egyszerű eset azonban a ritka. Gyakoribb, hogy az értékesített különvagyon helyett az eladási árnál magasabb vételár megfizetésével értékesebb vagyontárgyat vásárolnak, és a különbözetet vagy a közös vagyomból, vagy a másik fél különvagyonából fedezik. Vegyülnek tehát az alvagyonok (itt alvagyonnak minősül a két házastárs különvagyonára és közös vagyona is), és e vegyülés miatt egyik alvagyonni érték sem enyészik el, hanem az új vagyontárgy a vegyült (al)vagyonok arányának megfelelő mértékben tartozik az egyes alvagyonokhoz. Ha az egyik felhasznált alvagyon az új vagyontárgy a megszerzésében domináns, akkor az új vagyontárgy a domináns alvagyonhoz tartozik ugyan, de a másik alvagyon a ráfordítás arányában megtérítésre tarthat igényt. Példa lehet a megtérítési igényre az alábbi számítás: Ha egy kétmillió forintos árú gépkocsit a felek egymillió hatszáz ezer forint közös vagyomból és a férj régi különvagyonni gépkocsija négyszáz ezer forintos eladási árából vettek, akkor a gépkocsinak az életközösség megszakadásakor egymillió forintos használt értékéhez viszonyítva a férj különvagyonára javára kétszáz ezer forintot kell elszámolni vagy megtéríteni, mert a kétmillió forint vételárú gépkocsi egyötödét fedezte a férj különvagyonának az értéke. Így négyötöd részben házastársi közös vagyon, egyötöd részben pedig a férj különvagyonára a gépkocsi.

A tényállások (életbeli helyzetek) az esetek többségében a fenténél is jóval bonyolultabbak. A felek alvagyonai sokszor áttételesen vegyülnek. A különvagyonni tárgy értékét sokszor úgy fordítják újabb vagyontárgyra, hogy azt más alvagyonnal vegyítik, majd az így szerzett vagyontárgyat is értékesítik, és helyette újabb és újabb vagyonvegyüléssel újabb és újabb vagyontárgyat vásárolnak stb. (Ez különösen gépkocsiknál jellemző.) Az ilyen többszörös, időben elnyúló vagyonvegyülések esetén a tényállás szinte követhetetlen, a bizonyítás rendkívül bonyolult. Szem előtt tartandó ugyanakkor, hogy a kiindulás a közös vagyon vélelmezése. Per esetén pedig a különvagyonni igény érvényesítése esetén a bizonyítás az igényt érvényesítőt terheli. *(folytatjuk)*

dr. Wertán Balázs ügyvéd, Pomáz
iroda új címe: Huszár u. 17.
www.wertan.hu T: 525-455; 30/6196-496